

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

01030, м. Київ, вул. Володимирська, 54. email: yscnasu@gmail.com, (+38096)7815496

№ 20/2023 від 12 вересня 2023 р.

Щодо законопроекту 9672 від 04.09.2023

Міністру освіти і науки України
Оксену ЛІСОВОМУ

Народним депутатам України:
Федору ВЕНІСЛАВСЬКОМУ,
Мар'яні БЕЗУГЛІЙ,
Олександрю ЗАВІТНЕВИЧУ,
Сергію БАБАКУ,
Роксолані ПІДЛАСІ,
Анастасії РАДІНІЙ,
Іванні КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ,
Георгію МАЗУРАШУ

Вельмишановний пане міністр та народні депутати України!

Рада молодих вчених НАН України звертається до Вас з приводу важливого для всіх науковців питання щодо змін, які пропонуються в Проекті Закону про внесення змін до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (№9672 від 04.09.2023, далі – **Проект**).

Проектом пропонується внести зміни щодо переліку категорій громадян, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації на особливий період. Зокрема **Проектом** передбачено ввести вікові обмеження для здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

Відповідно до статті 65 Конституції України (далі – **КУ**) захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, є обов'язком громадян України, проте в статті 53 **КУ** право на освіту гарантується кожному, а в статті 24 **КУ** стверджується, що: 1) громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом; 2) не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, статі, за мовними або іншими ознаками.

Тому, внесення вікових обмежень в абзац другий частини третьої статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (далі – **Закон**), як це пропонується в **Проекті**, вбачається таким, що не відповідає КУ.

Разом з тим, окремо варто наголосити на тому, що використані у Пояснювальній записці до **Проекту** (далі – **Пояснювальна записка**) відомості щодо чисельності вступників, зарахованих у 2022 році до закладів освіти, які розпочали здобувати рівень освіти, що є рівнозначним, або є нижчим за здобутий рівень попередньої освіти, не є коректними, зокрема щодо кількості вступників, які мали на меті здобути рівень доктора філософії. У **Пояснювальній записці** зазначено, що таких вступників у 2022 році було 9036 осіб. При цьому, згідно даних Держстату, у 2022 році до аспірантури було зараховано 13386 осіб, з яких жінок – 2231, чоловіків – 11155. Враховуючи, що згідно статті 10 Закону

України «Про освіту» третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти є найвищим, то, очевидно, серед згаданих 9036 осіб не могло бути таких, які б розпочали здобувати рівень освіти, що є нижчим за здобутий рівень попередньої освіти.

Згідно абзацу першого частини шостої статті 5 Закону України «Про вищу освіту» ступінь доктора філософії присуджується разовою спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти або наукової установи за результатами успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у разовій спеціалізованій вченій раді, а згідно абзацу першого частини другої цієї ж статті – здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою освітньої програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти. Таким чином, щоб розпочати здобувати рівень освіти, що є рівнозначним, вступник до аспірантури уже має мати науковий ступінь доктора філософії (кандидата наук), а тому може вступати до докторантури. Тому серед 11155 вступників чоловічої статі до аспірантури в 2022 р. не могло бути 9036 осіб таких, які б розпочали здобувати рівень освіти, що є рівнозначним за здобутий рівень попередньої освіти.

При цьому, існують випадки, коли особи повторно вступають до аспірантури, проте ці факти, по перше, не мають масового характеру, а, по друге, пояснюється тим, що згідно частини шостої статті 7 Закону України «Про вищу освіту» документ про вищу освіту видається закладом вищої освіти лише за акредитованою освітньою (освітньо-науковою) програмою. Тому для здобувачів, які виконали неакредитовану освітньо-наукову програму (далі – **ОНП**), єдиний вихід здобути ступінь доктора філософії – це вступати знову до аспірантури на акредитовану ОНП.

Разом з тим, серед 33826 осіб, що навчались у аспірантурі станом на 01 січня 2023 року, кількість жінок становила 11740 осіб (тобто близько 35%). При цьому, цей відсоток є приблизно однаковим для всіх вікових груп аспірантів (від 22 років до 60 років і старше), що свідчить про те, що вступ до аспірантури масово не використовується як спосіб ухиляння від мобілізації.

Статистичні дані попередніх років, опубліковані Держстатом свідчать, що від початку здобуття Україною Незалежності кількість аспірантів становила у різні роки від 13596 осіб (1991 рік) до 34653 особи (2010 рік). Тому кількість осіб, які навчались в аспірантурі станом на 01 січня 2023 року (33826 осіб, з яких 11 740 осіб становили жінки), не є аномальним явищем.

Таким чином, вважаємо недоцільним вводити вікові обмеження для здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, які пропонуються **Проектом** або ж, принаймні, не застосовувати їх до аспірантів.

З глибокою повагою

Голова РМВ НАН України

Валерія КОВАЧ

Виконавець:
Анастасія Сverdлова, +380992905707